

ЗМІСТ

Передмова до другого видання	3
Переднє слово	4
Інтродукція (вступ)	7
1. Римське право як предмет вивчення сучасними правознавцями. Система викладання	7
2. Значення та мета вивчення римського права	10
3. Джерела вивчення римського права. Література з римського права	13
4. Традиція вивчення римського права в Україні	19

Частина I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ I. ФОРМУВАННЯ РИМСЬКОГО ПРАВА	25
Глава 1. Передумови формування римського права	25
§ 1. Нарис політичної історії Риму (зовнішня історія)	25
§ 2. Соціально-економічна структура Риму (внутрішня історія)	27
§ 3. Римська культура (цивілізація)	31
§ 4. Традиція римського права	35
§ 5. Періодизація	38
Глава 2. Підвалини (підґрунтя) римського права	40
§ 1. Попередні зауваження	40
§ 2. Римська моральність. Релігія	43
§ 3. Юридичні підвалини римського права	46
§ 4. Філософська думка	50
§ 5. Філософсько-правові погляди Цицерона	55
§ 6. Римська юриспруденція (правова думка)	59
Розділ II. СИСТЕМА РИМСЬКОГО ПРАВА	68
Глава 1. Римське право як правова система	68
§ 1. Поняття правової системи і системи права	68
§ 2. Поняття римського права	70
§ 3. Право в системі Римської античної цивілізації	75
§ 4. Поділ римського права на приватне і публічне право	78
Глава 2. Форми права	85
§ 1. Загальний огляд тенденції	85
§ 2. Звичаї	87
§ 3. Закони	90
§ 4. Едикти магістратів	92
§ 5. Консультації правознавців	96
Глава 3. Структура римського права	98
§ 1. Загальні зауваження. Інституційна та пандектна структури	98
§ 2. Становище особи	99

§ 3. Речі (об'єкти римського права).....	111
§ 4. Захист прав. Судочинство	117
Розділ III. РЕЦЕПЦІЯ РИМСЬКОГО ПРАВА	129
Глава 1. Загальні положення про рецепцію римського права	129
§ 1. Поняття рецепції римського права	129
§ 2. Форми рецепції римського права.....	132
§ 3. Види і типи рецепції римського права	133
Глава 2. Рецепція римського права у Східній Європі	135
§ 1. Передумови рецепції римського права у Візантійській імперії	135
§ 2. Систематизація Юстиніана	136
§ 3. Рецепції римського права у «післяюстиніанову добу»	140
Глава 3. Рецепція римського права у Західній Європі	143
§ 1. Континентальний та англосаксонський типи рецепції.....	143
§ 2. Проторецепція	144
§ 3. Глосатори	148
§ 4. Вплив римського права на кодифікації XIX ст.....	155
Глава 4. Рецепція римського права в Україні	159
§ 1. Загальні положення. Початок рецепції	159
§ 2. Римське право в Російській імперії.....	161
§ 3. Рецепція римського права в СРСР	165
§ 4. Римське право в незалежній Україні	168
§ 5. Школа рецепції римського права в Україні	170

Частина II

ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВОПОРЯДКУ ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Попередні зауваження.....	178
Розділ I. СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА	180
Глава 1. Громадяни Риму	180
§ 1. Поняття римського громадянства	180
§ 2. Набуття римського громадянства	182
§ 3. Втрата римського громадянства та його обмеження	183
Глава 2. Інші суб'єкти публічного права	186
§ 1. Юридичні особи публічного права	186
§ 2. Державець як виразник публічного інтересу в Римі	187
Розділ II. СИСТЕМИ ВРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	191
Глава 1. Загальна характеристика системи врядування	191
§ 1. Трансформації системи органів врядування у Стародавньому Римі	191
§ 2. Засади врядування у римській державі	195

Глава 2. Елементи публічного правопорядку	198
§ 1. Грошова система і державна скарбниця	198
§ 2. Публічно-правові засоби поповнення державної скарбниці в ранньому Римі	203
§ 3. Становлення податкової системи (класичної доби)	206
Глава 3. Армія як елемент публічного правопорядку	212
§ 1. Організація римського війська	212
§ 2. Статус воїнів	215
§ 3. Публічно-правові засоби забезпечення боєздатності армії	217
Розділ III. СИСТЕМА ВРЯДУВАННЯ У РИМІ	223
Глава 1. Публічний порядок та врядування у республіканському Римі. Історична довідка (загальні зауваження)	223
§ 1. Народні збори	225
§ 2. Сенат	228
§ 3. Магістратура	229
Глава 2. Публічний порядок та врядування у Римській імперії	241
§ 1. Принципат	241
§ 2. Домінат	244
Глава 3. Карне право як засіб охорони публічних інтересів	247
§ 1. Формування поняття публічного делікту (злочину)	247
§ 2. Засади карної відповідальності	249
§ 3. Класифікація злочинів	253
§ 4. Засади визначення міри покарання	256
§ 5. Види покарань	258
Глава 4. Карна юстиція	262
§ 1. Види карного процесу	262
§ 2. Судочинство у карних справах	264

Частина III

КЛАСИЧНЕ РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Розділ I. ОСОБИ (СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОГО ПРАВА)	268
Глава 1. Фізична особа як суб'єкт приватного права	268
§ 1. Цивільна правоздатність та її обсяг	268
§ 2. Опіка і піклування	272
§ 3. Диференціація фізичних осіб як суб'єктів цивільного права	274
§ 4. Приватні корпорації як сурогат фізичної особи	279
§ 5. Представництво	280
Глава 2. Сімейний статус фізичної особи (<i>status familia</i>)	282
§ 1. Динаміка регулювання сімейних відносин	282
§ 2. Сім'я. Спорідненість	284
§ 3. Шлюб та його види	287
§ 4. Правові відносини подружжя	291
§ 5. Правові відносини батьків і дітей. Батьківська влада	294

Глава 3. Захист цивільних прав	297
§ 1. Позовний захист: поняття і види позову	297
§ 2. Судове рішення	301
§ 3. Позовна давність	302
§ 4. Спеціальні засоби преторського захисту	305
Розділ II. РЕЧЕВЕ ПРАВО	307
Глава 1. Possessio (володіння)	307
§ 1. Поняття і види possessio	307
§ 2. Виникнення і припинення посідання	312
§ 3. Захист посідання	314
Глава 2. Право власності	318
§ 1. Формування поняття про право власності у Стародавньому Римі	318
§ 2. Поняття і зміст права власності	323
§ 3. Спільна власність	327
§ 4. Набуття і втрата права приватної власності	328
§ 5. Захист права власності	333
Глава 3. Права на чужі речі	337
§ 1. Виникнення, поняття і види прав на чужі речі	337
§ 2. Сервітути: поняття і види	340
§ 3. Емфітевзис і суперфіцій	345
§ 4. Право застави (заставне право)	347
Розділ III. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО	353
Глава 1. Загальне вчення про зобов'язання	353
§ 1. Поняття зобов'язання та його роль у цивільному обігу	353
§ 2. Підстави виникнення зобов'язань	357
§ 3. Сторони у зобов'язанні	360
§ 4. Виконання зобов'язань	363
§ 5. Наслідки невиконання зобов'язань	366
§ 6. Забезпечення зобов'язань	370
§ 7. Припинення зобов'язання, крім виконання	371
Глава 2. Договори. Загальні положення	372
§ 1. Поняття і види договорів	372
§ 2. Умови дійсності договорів	376
§ 3. Зміст договору	379
§ 4. Укладення договору	381
Глава 3. Окремі види договорів	382
§ 1. Вербальні контракти	382
§ 2. Літеральні, або ж лібральні (письмові) контракти	385
§ 3. Реальні контракти	386
§ 4. Консенсуальні контракти	394
§ 5. Інномінальні (безіменні) контракти	408
§ 6. Пакти та їх види	411

Глава 4. Позадоговірні зобов'язання	415
§ 1. Зобов'язання ніби з договорів	415
§ 2. Деліктні зобов'язання	421
§ 3. Зобов'язання ніби з приватних деліктів (квазіделікти) ...	428
Розділ IV. СПАДКОВЕ ПРАВО	430
Глава 1. Загальні положення	430
§ 1. Основні поняття спадкового права	430
§ 2. Основні етапи розвитку римського спадкового права	432
Глава 2. Види спадкування	436
§ 1. Спадкування за заповітом	436
§ 2. Спадкування за законом	441
Глава 3. Перехід прав і обов'язків до спадкоємців	444
§ 1. Прийняття спадщини	444
§ 2. Сингулярне наступництво	447
Додатки	
<i>Додаток 1.</i> Словник	449
<i>Додаток 2.</i> Персоналії	478
<i>Додаток 3.</i> Бібліографія	487
<i>Додаток 4.</i> Хронологічна порівняльна таблиця розвитку Стародавнього Риму та римського права	492
<i>Додаток 5.</i> Гай. Інституції (вибрані фрагменти)	506